

КОГНІТИВНА ЛІНГВІСТИКА: КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЯ ТА КАТЕГОРИЗАЦІЯ АКУСТИЧНОГО СВІТУ ЧЕРЕЗ *VERBA SONANDI*

Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Філологія.

Випуск 2(54)

УДК 87'37

DOI: [https://doi.org/10.24144/2663-6840/2025.2\(54\).91-100](https://doi.org/10.24144/2663-6840/2025.2(54).91-100)

Юлія Юсип-Якимович. Когнітивна лінгвістика: концептуалізація та категоризація акустичного світу через *verba sonandi*; кількість бібліографічних джерел – 31; мова українська.

Анотація. Дослідження знаходиться на стику когнітивної лінгвістики, славістики та семантики. Актуальність у тому, що воно поєднує класичне лексико-семантичне дослідження (*verba sonandi*) з сучасним когнітивним підходом. Обсяг зібраних фактів дозволяє працювати зі значним матеріалом слов'янських і неслов'янських мов. Глибина опрацювання дає можливість досліджувати не лише мовну форму, але й ментальні механізми, звукові концепти, когнітивні метафори та етнокультурне сприйняття звуку. У статті розглядається 1) розподіл звуків у *verba sonandi* за джерелом; 2) типом звуків за акустичними характеристиками; 3) класифікація концептів за семантичним полем; 4) словотвірні моделі, які є ключовими для когнітивної диференціації звуків; 5) метафоричні розширення значень дієслів; 6) еволюція: *verba sonandi* в індоєвропейських мовах становлять спільну словотвірну парадигматику, яка за походженням сягає праслов'янської доби, а коренями – доби праіндоєвропейської. Лінгвокогнітивний аналіз *verba sonandi* дозволяє дослідити, як формується звукова ментальна модель світу. Дієслова слугують засобом для *концептуалізації звуку як явища*, що становить когнітивну категорію, структуровану свідомістю. З точки зору когнітивної лінгвістики категоризація звучання відбувається через фіксацію та інтеграцію компонентів смислової основи ономапої в структуру дієслова. Усе лексичне різноманіття *verba sonandi* у слов'янських мовах формують *акустичний, руховий, тілесний, емоційний* компоненти. Базовим є акустичний компонент як результат відтворення фонетичними засобами мови звуків і шумів навколишнього світу. Ключова глибина слов'янської категоризації акустичного світу полягає у системності словотвірних моделей (особливо суфіксації), які відображають часові та інтенсивні характеристики звуку: *тривалість, ітеративність, суфікс -ка-* когнітивно позначає серію коротких звуків; *одноразовість (моментальність), суфікс -нутитсєву, завершєну дію; процесуальність, суфікси -ти, -ати* позначають тривалий, фоновий процес; *інтенсивність та емоційність відтворює редуплікація.*

Ключові слова: акустичний світ, лінгвокогнітологія, лінгвокогнітивний аналіз, *verba sonandi*, словотвірні моделі, еволюція, слов'янські мови, балтійські мови.

Формулювання проблеми. Проблеми, пов'язані з вивченням співвідношення елементів тріади «мова – світ – людина», перебувають у центрі уваги лінгвістів, їх розв'язання знаходиться у межах цілого спектру дослідницьких напрямів: семіотики, когнітивної лінгвістики, соціолінгвістики, психолінгвістики, етнопсихології.

У межах когнітивної лінгвістики виокремлюється концептуалізація та категоризація акустичного світу через *verba sonandi*.

З когнітивної точки зору *verba sonandi* – це мовні маркери, що відображають, як слов'янські мовці концептуалізують і категоризують звуковий простір.

Аналіз досліджень. Головним аспектом когнітивної семантики є вивчення мовного відображення процесів концептуалізації та категоризації дійсності. Розглянувши базові тенденції вітчизняної та зарубіжної методології лінгвістичних досліджень концептів загалом (М. Кочерган, С. Жаботинська, М. Полужин, А. Приходько, І. Шевченко, А. Вежицька, G. Lakoff, R. Langacker, R. Jackendoff), наявні окремі методики. Вибір методики у кожному конкретному дослідженні залежить насамперед від фрагменту мовної картини світу, що вивчається. У нашому дослідженні – це лінгвокогнітивний аналіз (концептуальне поле, фреймова семантика).

Щодо дієслів *verba sonandi*, то ця група дієслів досліджувалась з інших точок зору [Юсип-Якимович 2007, 2008, 2010]. Однак крізь призму когнітивної лінгвістики концептуалізація та категоризація слов'янського акустичного світу через *verba sonandi* досліджуються вперше.

Метою статті є дослідити: 1) розподіл звуків у *verba sonandi* за джерелом; 2) типом звуків за акустичними характеристиками; 3) класифікацію концептів за семантичним полем; 4) дослідити лінгвалізацію звукового простору через словотвірні моделі, які є ключовими для когнітивної диференціації звуків; 5) метафоричні розширення значень дієслів; 6) еволюцію *verba sonandi* в індоєвропейських мовах. Дослідити, як лінгвокогнітивний аналіз *verba sonandi* дає уяву про формування звукової ментальної моделі світу. Дієслова слугують засобом для *концептуалізації звуку як явища*, що становить когнітивну категорію, структуровану свідомістю. З точки зору когнітивної лінгвістики категоризація звучання відбувається через фіксацію та інтеграцію компонентів смислової основи ономапої в структуру дієслова.

Методи та методика дослідження. Якщо раніше дослідницький інтерес лінгвістів обмежувався описом структури мови, синтагматичних і парадигматичних відношень між мовними одиницями, то сьогодні мова вивчається з позиції її участі в процесі пізнання людиною навколишньої дійсності, тобто

через призму людської свідомості. Розвиток нової лінгвістичної парадигми та виникнення нового термінологічного апарату викликали необхідність розробки мовознавцями сучасних методів дослідження мовних явищ. Головною ідеєю, яка об'єднує лінгвокогнітивні дослідження, є положення про те, що мова відображає знання, представлені у вигляді концептів та фреймів. Головним аспектом когнітивної семантики є вивчення мовного відображення процесів концептуалізації та категоризації дійсності.

Виклад основного матеріалу. Концепти, пов'язані зі звуковою картиною світу (або акустичною картиною світу), слід класифікувати, щоб упорядкувати величезний масив звукових явищ і їхнього відображення в мові та культурі.

Єдиної універсальної класифікації не існує, пропонуємо класифікації, що ґрунтуються на дже-

релі звуку та тині звуку.

Класифікація за джерелом звуку. Це один із найлогічніших та найпоширеніших способів класифікації, який розділяє концепти на групи залежно від того, що саме є джерелом звуку:

Концепти, пов'язані зі звуками природи (або натурофонні концепти), є однією з найдавніших і найважливіших частин звукової картини світу. Вони відображають первісне спілкування людини з навколишнім середовищем.

Наведемо детальнішу класифікацію цих концептів:

Звуки природи (натурофонні концепти) та антропофонні звуки.

Ці концепти можна розділити на дві основні групи: звуки неживої природи, живої природи (зоофонні).

№	Основна категорія	Підкатегорія	Приклади звукових концептів	Характеристика
1.	Звуки природи (неживі)	Атмосферні явища	<i>Грім</i> (гуркогіння, розкати). <i>Вітер</i> (гул, свист, завивання, шепіт). <i>Дощ</i> (шум, стукіт, дзюрчання). <i>Заметіль</i> (свист, виття). <i>Хуртовина</i> (завивання)	Визначають погоду, часто мають потужний, іноді загрозливий характер.
		Водні явища	<i>Річка</i> (шум течії, дзюрчання, хлюпання). <i>Водоспад</i> (рев, гуркіт). <i>Море/Океан</i> (шум прибою, хвилі). <i>Крапля</i> (цокання, дзенькіт)	Асоціюються з рухом, чистотою або, навпаки, могутністю.
		Геологічні явища	<i>Землетрус</i> (гул, рев). <i>Обвал</i> (гуркіт, тріск). <i>Вогонь/Полум'я</i> (тріскотіння, шипіння, гудіння, полум'яний гул)	Мають руйнівний або стихійний характер.
		Інше	<i>Ехо</i> (відгомін). <i>Шурхіт</i> листя. <i>Тріск льоду</i>	Додаткові фонові звуки природи.
		Тиша	(концепт відсутності звуку)	Визначають просторові та акустичні властивості середовища.
2.	Звуки живої природи (зоофонні)	Ссавці	<i>Рев</i> (лев, ведмідь). <i>Гавкіт</i> (собака, лисиця). <i>Нявкання</i> (кішка). <i>Мукання</i> (корова). <i>Іржання</i> (кінь). <i>Виття</i> (вовк, собака). <i>Хрюкання</i> (свиня)	Виражають спілкування, попередження, емоції.
		Птахи	<i>Спів/Щебет</i> (соловей, дрібні птахи). <i>Каркання</i> (ворона). <i>Кукування</i> (зозуля). <i>Тьохкання</i> (соловей). <i>Кричати</i> (орел, чайка). <i>Воркування</i> (голуб)	Часто асоціюються з часом доби, порою року, настроєм.
		Комахи та Земноводні	<i>Дзижчання</i> (бджола, муха, комар). <i>Сюрчання</i> (коник). <i>Квакання</i> (жаба)	Зазвичай фонові, монотонні звуки.
		Рухи тварин	<i>Тупіт</i> (коні, олені). <i>Шурхіт</i> (змія, миша). <i>Плескіт крил</i>	Звуки пересування, що часто вказують на присутність.
3.	Антропофонні концепти	Мовленнєві	<i>Голос</i> . <i>Мова</i> . <i>Спів</i> . <i>Шепіт</i> . <i>Крик</i> . <i>Зітхання</i> . <i>Стогін</i> . <i>Бурмотіння</i>	Основний засіб комунікації та соціальної взаємодії. Служать для передачі інформації та емоцій.
		Фізичні/Емоційні	<i>Кашель</i> . <i>Сміх</i> . <i>Плач</i> . <i>Тупіт</i> . <i>Кроки</i> . <i>Поцілунок</i> . <i>Ляпас</i> . <i>Хрускіт суглобів</i>	Невербальні індикатори фізіологічного стану або емоційної реакції людини.

№	Основна категорія	Підкатегорія	Приклади звукових концептів	Характеристика
		Техногенні: Транспорт	<i>Гудок автомобіля. Шум потяга. Гуркіт літака. Скрип коліс. Сигнал заднього ходу. Звук двигуна</i>	Вказують на рух, швидкість та тип механічного засобу, можуть бути попереджувальними.
		Техногенні: Знаряддя/ Побутові	<i>Дзвінок (телефону, дверний). Стукіт молотка. Дзенькіт посуду. Скрип дверей. Клацання (замка, вимикача). Свист чайника</i>	Маркери побутової активності, інструментальної діяльності або зміни стану об'єкта (відкриття/закриття).
		Техногенні: Музичні Інструменти	<i>Дзвін (дзвінкий, глухий). Барабан (гул, бій, дріб). Звучання струн (арфа, гітара). Мелодія флейти</i>	Штучно створені звуки з організованою ритмічною та тональною структурою, що мають естетичну функцію.

Класифікація за типом звуку (акустичними характеристиками).

Цей підхід зосереджується на характері самого звуку, незалежно від його джерела: *мовленнєві концепти*: поняття, пов'язані з передачею інформації (наприклад, слово, мова, діалог, шепіт); *музичні концепти*: поняття, пов'язані з організованими, естетично значущими звуками (наприклад, мелодія, ритм, гармонія, акорд, нота); *шумові концепти*: поняття, пов'язані з неорганізованими, часто неприємними або фоновими звуками:

- *різкий шум*: тріск, грім, вибух;
- *безперервний шум*: гул, рев, шелест;
- *ударний шум*: стукіт, грюкіт, дзенькіт.

Поняття, що описують якість звуку: *тембр, висота (високий, низький), гучність (тихий, голосний), тривалість*.

Класифікація концептів за семантичним полем

Концепти ще можна групувати за їхньою роллю у сприйнятті світу та культурним значенням:

Звук як сигнал: попередження (сирена, тривога), прикликання (дзвінок, свисток).

Звук як емоція: вираження внутрішнього стану (сміх, плач, крик, стогін).

Звук як подія: позначення дій (гуркіт бою, дзвінкий сміх, цокання годинника).

Вибір класифікації залежить від мети дослідження (наприклад, лінгвістичного, культурологічного чи акустичного).

Категоризація акустичного світу розглядається когнітивною лінгвістикою через *verba sonandi* (дієслова звучання) як процес відображення й структурування звукового досвіду в мовній системі, як мовні системи, використовуючи лексико-семантичну групу *verba sonandi*, концептуалізують і диференціюють різноманітні звуки та їхні джерела, і як ця категоризація відображає етнокультурні та когнітивні особливості носіїв мови. Розглянемо *verba sonandi* з погляду на їхню семантичну структуру, концептуалізацію та категоризацію звукового простору.

Когнітивна лінгвістика цікавиться тим, як формується ментальна модель чи картина світу:

Verba sonandi слугують засобом для концептуалізації звуку як *явища*. З погляду когнітивної лінгвістики звук – когнітивна категорія, структурована свідомістю.

При когнітивному аналізі *verba sonandi* концепт *звуковий простір* є

центральним, оскільки становить *денотат позамовної дійсності*. Це початкова, зовнішня реальність, яка переводиться у мовні одиниці через *verba sonandi*. Мотиваторами служать джерела звуків як елементи, що формують цей простір і виступають основою для творення дієслів

Фрейм – це структурована система знань, яка тут описує, як саме відбувається лінгвалізація зовнішніх звуків у мові. Ця система базується на спільній словотвірній парадигматиці слов'янських мов, що сягає праслов'янської та праіндоєвропейської доби.

Лінгвалізація звукового простору (входження у мову та мовлення) – це перетворення немовленнєвого звукового сигналу на повноцінну мовну одиницю (дієслово) зі своєю семантикою і граматичними властивостями.

Лінгвалізація зовнішнього звукового простору через дієслова *verba sonandi* – це процес, у якому звукові сигнали (ономатопи) концептуалізуються як дія і структуруються за допомогою сталих словотвірних фреймів, що є спільними для слов'янських мов.

Ядром концептуалізації є ономатоп – первинна, звуконаслідувальна основа, що служить для передачі звукового сигналу, а не дії (звуки тварин, птахів, комах, ссавців, живої та неживої природи – звуки позамовної дійсності (див. таблицю)). Це фонетична спроба відтворити позамовний звук (наприклад, *луп, хлюп, бах, бух, грюк*). На цьому етапі ономатоп передає звуковий сигнал, а не дію, ще немає дієслова. Процес лінгвалізації чи транспозиції – це механізм, який виконує транспозицію ономатопетичних первинних основ у дієслівні. Суфікс діє

як формант, що робить дію конкретною. Інструменти (словотвірні моделі) подані нижче.

Процес лінгвалізації відбувається через транспозицію: первинний звуковий сигнал перетворюється на дієслівну одиницю, що означає дію. Ключову роль тут відіграють дієслівні суфікси, які виконують цю транспозицію. Суфікс, поєднуючись із ономапом, забезпечує перехід від звуку до дії. Це надає дієслову конкретності. Наприклад, власне ономапоп *бах* передає сигнал, у поєднанні з суфіксом *-ну-* (*бах-ну-ти*) виражається вже дія, для якої характерна моментальність та інтенсивність. У слов'янських мовах функціонує сім основних моделей, які використовують відповідні суфікси для перетворення звуку на дію: *O+-a-(ти)*, *O+-ka-(ти)*, *O+-ča-(ти)*, *O+-i-(ти)*, *O+-ota-(ти)*, *O+-oti-(ти)*, *O+-nu-(ти)*, де *O* - ономапоп.

Отже, можна виокремити семантичну та граматичну лінгвалізацію.

Усе лексичне різноманіття *verba sonandi* у слов'янських мовах формують *акустичний*; *руховий*; *тілесний*; *емоційний* компоненти. Базовим є акустичний компонент як результат відтворення фонетичними засобами мови звуків і шумів навколишнього світу.

Семантична лінгвалізація (значення дії): власне ономапопу властиві семи звучання та семантика дії. Кінцевий результат процесу лінгвалізації

– це дієслово звучання (*verba sonandi*), що має семантичну структуру, сфокусовану на семі звучання. Лінгвістично оформлене значення: наступний етап – набуття додаткових сем (диференціація значення): 1) видавати звук, 2) відтворювати звук, 3) супроводжуватися звуком.

Граматична лінгвалізація: суфікси вносять граматичні аспекти дії: *ритмічність*, *тривалість*, *повторюваність (недоконаний вид)* або *однократність*, *моментальність*, *завершеність (доконаний вид)*.

Зокрема, словотвірні моделі на *-ota-/oti-* надають відтінок ритмічності та багаторазової повторюваної дії; модель на *-ka-* виражає тривалу, повторювану дію; модель на *-ča-* виражає тривалу дію зі слабшим проявом ритмічності; модель на *-nu-* надає значення однократності, завершеності, моментальності, інтенсивності.

Таким чином, когнітивний процес лінгвалізації зовнішнього звукового простору відбувається через транспозицію вищенаведених (див.таблицю) первинних ономапоетичних концептів за допомогою сталих словотвірних фреймів (моделей), що надає звуку специфічної семантики (дія) та граматичної структури (вид, час). Кінцевий результат процесу лінгвалізації – це дієслово звучання (*verba sonandi*), що має семантичну структуру, сфокусовану на семі звучання.

Словотвірна модель, де <i>O</i> -ономапоп	Приклади (праслов'янські)	Додаткова концептуалізація (вид)
<i>O+-a-(ти)</i>	*chlup-a-ti	Найпродуктивніша модель
<i>O+-ka-(ти)</i>	*kva-ka-ti	Тривала, повторювана дія
<i>O+-ča-(ти)</i>	*be-ca-ti	Тривала дія зі слабшим проявом ритмічності
<i>O+-i-(ти)</i>	*kwil-i-ti	Ономапоетичні інтенсиви
<i>O+-ota-(ти) / O+-oti-(ти)</i>	*kol-oti-ti , *kol-ota-ti	Ритмічність, багаторазова повторювана дія
<i>O+-nu-(ти)</i>	*grom-no-ti	Однократність, завершеність, моментальність, інтенсивність

Спільність цих словотвірних моделей підтверджує, що концептуалізація зовнішнього звукового простору відбувається за єдиною системою, що сягає праслов'янської та навіть праіндоєвропейської доби.

Детальніше розглянемо відмінності в семантиці між моделями *O+-ka-(ти)* та *O+-ča-(ти)*, які є варіантами одна одної.

Аспект	Характеристика	Приклади
Семантика	Виражає тривалу, повторювану дію.	псл. *kva-ka-ti, ч. brou-ka-t, п. ko-ka-ć, псл. *pljus-ka-ti.
Когнітивний фокус	Ритмічність, циклічність звукового сигналу.	Якщо звук сприймається як чіткий, ритмічний повтор (наприклад, квакання жаби, плескання), використовується <i>-ka-</i> .
Контраст	Зберігає сильніший прояв ритмічності порівняно з <i>-ča-</i> .	Порівняння: <i>пул-ка-ти</i> (з ритмікою)

Концептуальна диференціація: *O+-ka-(ти)* vs. *O+-ča-(ти)*

Модель *O+-ča-(ти)* концептуально є варіантом моделі *O+-ka-(ти)*, оскільки суфікс *-ča-* є

рефлексом *-ka-* внаслідок першої палаталізації задньоязикових приголосних у праслов'янській мові. Однак вони відрізняються у *семантичному відношенні*.

1. Фрейм: O+-ка-(ти) – Концепт «Ритмічна повторюваність»

Ця модель використовується для лінгвалізації звуків, які сприймаються як регулярні, циклічні або ритмічні.

Аспект	Характеристика	Приклади
Семантика	Виражає тривалу, повторювану дію.	псл. *kva-ka-ti (квакати), ч. brou-ka-t , п. ko-ka-ć , псл. *pljus-ka-ti
Когнітивний фокус	Ритмічність, циклічність звукового сигналу.	Якщо звук сприймається як чіткий, ритмічний повтор (наприклад, квакання жаби, плескання), використовується <i>-ка-</i>
Контраст	Зберігає сильніший прояв ритмічності порівняно з <i>-ча-</i> .	Порівняння: <i>пул-ка-ти</i> (з ритмікою).

2. Фрейм: O+-ча-(ти) – Концепт «Тривалість з розмитотою ритмікою»

Ця модель також виражає тривалу дію, але

концептуально її фокус зміщується до загальної тривалості процесу, мінімізуючи увагу до чіткого ритму.

Аспект	Характеристика	Приклади
Семантика	Виражає тривалу дію, але зі значно слабшим проявом ритмічності або взагалі без неї.	псл. *bročati (бурмотіти, бурчати), псл. *mručati (муркотіти), псл. *kvi-ča-ti (вищати)
Когнітивний фокус	Тривалість, монотонність, нечіткість звуку.	Якщо звук триває, але його ритмічна структура менш помітна або відсутня (наприклад, бурмотіння, муркотіння), використовується <i>-ча-</i> .
Контраст	Втрачає сильний прояв ритмічності порівняно з <i>-ка-</i> .	Порівняння: <i>пул-ча-ти</i> (зі слабкою ритмікою).

Обидві моделі (*-ка-* та *-ча-*) є інструментами для лінгвалізації *недоконаного виду дії (тривалості)*. Однак, використання палаталізації (*-к-* *-ч-*) у цьому контексті призвело до *семантичної диференціації*:

-ка- закріпилася за інтенсивним, чітким, *ритмічним* звуковим процесом;

-ча- закріпилася за тривалим, але менш структурованим чи *слаборитмічним* звуковим процесом.

Це засвідчує, як мова використовує фонетичні зміни (палаталізацію) для тонкого когнітивного розмежування схожих звукових концептів.

3. Фрейм: O+-ну-(ти) – Концепт «Моментальності»

Аспект	Характеристика	Приклади
Вхідний елемент	Власне звуконаслідування (звуковий сигнал, не дія)	<i>луп, хлоп, бах, бух, грюк</i>
Функція суфікса	Суфікс <i>-ну-</i> робить дію конкретною. Він виражає дію, що має значення <i>моментальності та інтенсивності</i> .	*gromnōti (гримнути), <i>бах-ну-ти, бух-ну-ти, грюк-ну-ти</i>
Когнітивний фокус	<i>Однократність і завершеність дії</i> . Наголос при цьому падає на кореневу частину (що підкреслює миттєвий характер).	Дієслова, що вказують на раптову зміну або миттєвість, розвинулися пізніше зі значення поступового накопичення якості.
Контраст	Контрастує з моделями на <i>-а-</i> , <i>-ка-</i> , <i>-ча-та -оті- / -ота-</i> , які виражають <i>тривалу чи повторювану дію (недоконаний вид)</i>	Порівняння: <i>скакати – скак-ну-ти</i> (парні видові відношення)

Таким чином, у системі лінгвалізації звуку модель *O+-ну-(ти)* виконує функцію, перетворюючи статичне звукове враження на *динамічний, одинич-*

ний, завершений акт.

4. Фрейм O+-ота-(ти)/O+-оті-(ти).- Концепти ритму та інтенсивності:

Аспект	Характеристика	Приклади
Основна семантика	Вираження багаторазової повторюваної дії (ітеративності).	псл. *kol-ota-ti (колотати, стукати, бити), псл. *klek-ota-ti (клекіт, стукіт).
Когнітивний фокус	Ритмічність. Багаторазовість. Інтенсивність.	Звук сприймається як серія ударів або інтенсивних, повторюваних звукових актів, часто пов'язаних із <i>рухом або хаотичністю</i> (напр., колотання серця, биття рідини).

Аспект	Характеристика	Приклади
Походження	Семантика може бути пов'язана з ітеративними суфіксами, що підсилюють первинну основу.	Суфікс <i>-ота-</i> походить від ітеративних (багаторазових) утворень.
Аспект	Характеристика	Приклади
Основна семантика	Вираження тривалості звукового процесу, стану.	псл. *kol-oti-ti (колотіти), укр. гуркотіти, дзвеніти.
Когнітивний фокус	Стан звучання. Хоча ритміка присутня, наголос зміщується на тривалість процесу або стан, що супроводжується звуком.	Ці дієслова частіше описують загальне, тривале звукове тло або стійкий стан (наприклад, довготривалий гуркіт).
Зв'язок із <i>-i-</i> -моделлю	Має спільні риси з моделлю <i>O+-i-</i> (<i>ти</i>), яка також використовується для вираження тривалого, інтенсивного звуку (кви-лі-ти).	

Моделі на *-ота-*(*ти*) та *-оті-*(*ти*) є високоспеціалізованими формантами, які концептуалізують звуковий простір із чітким акцентом на *ритмічному та повторюваному характері дії*. Вони виражають інтенсивну, часто нерегулярну дію (звучання), але як постійний, тривалий процес.

Ці моделі є засобом лінгвалізації звукових явищ, які мають *тривалість та ритмічність*, але відрізняються від простих повторюваних дій (*3+-ка-*(*ти*)) більшою *інтенсивністю та багаторазовістю*.

Модель O+-ота-(ти) (напр., колотати)

Аспект	Характеристика	Приклади
Основна семантика	Вираження багаторазової повторюваної дії (ітеративності).	псл. *kol-ota-ti (колотати, стукати, бити), псл. *klek-ota-ti (клекіт, стукіт).
Когнітивний фокус	Ритмічність. Багаторазовість. Інтенсивність.	Звук сприймається як серія ударів або інтенсивних, повторюваних звукових актів, часто пов'язаних із <i>рухом</i> або хаотичністю (напр., калатання серця).
Походження	Семантика може бути пов'язана з ітеративними суфіксами, що підсилюють первинну основу.	Суфікс <i>-ота-</i> походить від ітеративних (багаторазових) утворень.

Модель O+-оті-(ти) (напр., колотіти)

Аспект	Характеристика	Приклади
Основна семантика	Вираження тривалості звукового процесу, стану.	псл. *kol-oti-ti (колотіти), укр. гуркотіти, дзвеніти.
Когнітивний фокус	Стан звучання. Хоча ритміка присутня, наголос зміщується на <i>тривалість</i> процесу або стан, що супроводжується звуком.	Ці дієслова частіше описують загальне, тривале звукове тло або стійкий стан (наприклад, довготривалий гуркіт).
Зв'язок із <i>-i-</i> -моделлю	Має спільні риси з моделлю <i>O+-i-</i> (<i>ти</i>), яка також використовується для вираження тривалого, інтенсивного звуку (<i>кви-лі-ти</i>).	

Моделі на *-ота-* та *-оті-* є лінгвістичними формантами для концептуалізації *складного, динамічного звукового простору*:

Повторюваність звуку (ітеративність) є базовою когнітивною ознакою.

Підсилення дії: суфікси забезпечують *інтенсивність та виразність* звучання, відрізняючи її від простого, неінтенсивного звучання.

Праслов'янська єдність: спільне походження цих моделей підтверджує, що концепт інтенсивного ритмічного звучання був структурно оформлений у

праслов'янській системі словотворення і передався всім сучасним слов'янським мовам.

Висновки. Таким чином, процес лінгвалізації зовнішнього звукового простору базується на спільній слов'янській *словотвірній парадигматиці*, яка є *концептуальною мапою*: вона надає способи переходу від *ономатону* (звуковий сигнал) до *дії звучання* (дієслово). Також є *системою фреймів*: кожна з семи моделей (*O+-a-*, *-ка-*, *-ча-*, *-i-*, *-ота-*, *-оті-*, *-ну-*) є окремим фреймом, який додає специфічний когнітивний атрибут до вихідного звуку: *трива-*

лість / недоконаність: -а-, -ка-, -ча-, -і-, -ота-, -оті-; ритмічність: -ка-, -ота-; моментальність / доконаність: -ну-; слабка ритмічність: -ча-.

Ця система демонструє глибоку когнітивну єдність слов'янських мов у способі осмислення та оформлення звуків природи у мовних одиницях.

Когнітивний аналіз *архаїчної спадщини verba sonandi* концентрується на двох ключових фреймах:

1. *Має праїндоевропейську концептуальну передумову* – сягає праїндоевропейської доби. Це найглибший шар спадщини. Дослідження А. Мейє підтверджує, що сама *ідея* перетворення ономато-поетичних елементів у дієслова (дія звучання) вже існувала на рівні праїндоевропейської мови [Мейє 1965]. Праїндоевропейський рівень заклав *початкову когнітивну установку*, що звуковий сигнал із зовнішнього світу може бути осмислений і переданий як *динамічний процес* (дієслово), а не лише як статичний ономотоп.

Той факт, що ця група дієслів збереглася у сучасних слов'янських мовах, свідчить про *високу стійкість* цього когнітивного та словотвірного механізму протягом тисячоліть.

2. *Балто-слов'янська спільність (протосистема)*. Конкретний зв'язок із балтійськими мовами (литовською, латиською), які є найближчими родичами слов'янських, підтверджує, що *загальні словотвірні принципи* для *verba sonandi* були сформовані ще на стадії балто-слов'янської мовної спільноти.

Спільний механізм лінгвалізації: слов'янські дієслова звучання збереглися так само, як у балтійських мовах. Це означає, що *система суфіксів-формантів* (або їхні попередники) для транспозиції ономотопу в дієслово була *спільною спадщиною* цього мовного об'єднання. Спільність словотвірної парадигматики з балтійськими мовами слугує потужним доказом того, що ці моделі не є пізніми інноваціями, а є *архаїчними, успадкованими шаблонами* для когнітивної обробки звуку.

3. *Результат: праслов'янська кодифікація*. Праслов'янська доба отримала цю архаїчну спадщину і *кодифікувала* її. Саме на праслов'янському рівні відбулася остаточна *фіксація та стандартизація* тих семи словотвірних моделей (*O+-a-*, *-ка-*, *-ну-*, тощо), які ми спостерігаємо сьогодні. Ці моделі стали єдиним, спільним інструментарієм для лінгвалізації звуку. Праслов'янська система не просто зберегла архаїчні корені, але й надала їм *чіткої функціональності* (*вид, тривалість, ритмічність*), що забезпечило їхню надзвичайну продуктивність у всіх слов'янських мовах.

Таким чином, архаїчна спадщина *концептуально підтверджує* не випадковість, а *глибоку структурованість* системи *verba sonandi* у слов'янських мовах.

Географічний вимір лінгвалізації звукового простору, як словотвірні моделі *verba sonandi* розподілені та функціонують у різних групах

Література

1. Возний Т. М. Відвигуківі й звуконаслідувальні форми дієслів на -ати (-а-ть, -ка-ть, -а-ць, -ка-ць) у східнослов'янських мовах. *Славістичний збірник*. Київ, 1963. С. 112–134.
2. Етимологічний словник української мови у 7-и томах. Т. I–VI. Київ, 1982–2012.

слов'янських мов та їх діалектах. Географічний аналіз показує, що хоча парадигматика є *спільнослов'янською*, продуктивність і поширення окремих моделей різняться у східних, західних і південних слов'ян, а також на рівні діалектів.

1. *Східнослов'янська група мов*. Східнослов'янські мови, особливо українська, є важливим полем для дослідження, оскільки тут спостерігається найбільша продуктивність певних архаїчних фреймів.

Модель O+-ча-(ти): вважається, що модель *O+-ча-(ти)* найбільше поширена в українській мові і менше – в інших східнослов'янських мовах.

Діалектний розподіл: в українських говорах суфікс *-ча-* частіше вживається у *південно-західних говорах*, рідше – у південно-східних і північних. Це свідчить про *периферійну чи архаїчну природу* фрейму на південному заході.

Приклади: бунчати (дзижчати), мирчати (бурмотіти), квичати (вищати).

Модель 3+-і-(ти): Т.М. Возний зазначає, що в кожній зі східнослов'янських мов є декілька десятків дієслів на *-і-ти* звуконаслідувального характеру [Возний 1963, с. 113].

2. Західнослов'янська група

У західнослов'янських мовах також активно функціонують усі сім моделей.

Модель O+-а-(ти): ця модель є *найпродуктивнішою* із семи і широко представлена тут: *n. chrup-a-ć, n. kar-a-ć, ч. dup-a-ti* та інші.

Архаїчність: зберегла праслов'янські відповідники типу **ch lup-a-ti, *kręk-a-ti*.

Порівняльні дослідження: зіставне дослідження *verba sonandi* у лужицькій та німецькій мовах Г. Білфельдт підтверджує ширший індоєвропейський контекст цих явищ [Білфельдт 1982, с. 327].

3. Південнослов'янська група

У південнослов'янських мовах відбулася зміна початкового *kv-* в *cv-* під впливом наступного *e* з *o*: ст. сл. *цвилити* (плакати), болг. *цикля* (іржу), срб. *цвилети* (лементувати). Це ілюструє, як спільний когнітивний фрейм трансформується під впливом локальних фонетичних законів.

Отже, географічний розподіл моделей *verba sonandi* підтверджує, що спільна словотвірна парадигматика є *когнітивною спадщиною*, але з локальними особливостями:

1. *Універсальність*: базові фрейми *O+-а-* та *O+-ну-* є універсальними, оскільки кожна мова потребує концептів тривалості й моментальності.

2. *Архаїчна зона*: південно-західні говори української мови часто зберігають високу продуктивність архаїчних моделей, зокрема *O+-ча-(ти)*, що робить їх ключовими для розуміння давніх словотвірних процесів.

Цей аналіз ілюструє, як спільна прामова заклала основи для лінгвалізації звуку, але подальший розвиток мов призвів до певної географічної спеціалізації та диференціації цих когнітивних фреймів.

3. Карпіловська Є. А. Словотвірна і семантична структура звуконаслідувальних дієслів у сучасній українській мові. *Українське мовознавство*. Республіканський міжвідомчий науковий збірник. Київ: Вища школа, 1985. Вип. 13. С. 45–50.
4. Лавер В. І. Деякі зауваження до дієслів з суфіксами *-к-*, *-ка* у говорах Закарпаття. Тези доповідей до XX наукової конференції. Ужгород, 1966. С. 84–86.
5. Ладченко М.М., Юсип-Якимович Ю.В. *Verba dicendi*: німецько-слов'янські лексичні паралелі. *Сучасні дослідження з іноземної філології*. Вип.8. Збірник наукових праць. Ужгород, 2010. С.296–304.
6. Ладченко М.М., Юсип-Якимович Ю.В. Слов'яно-германські семантичні універсалиї в галузі онома-топоетики. *Studia slovakistica*. Вип. 14. Ужгород, 2014. С. 92–103.
7. Лук'янюк К. М. Пряма суфіксація дієслівних основ у буковинських говорах. Тези доповідей XXII наукової сесії Чернівецького держуніверситету. Секція філологічних наук. Чернівці, 1966. С. 6–9.
8. Німчук В. В. Суфіксальне творення дієслів, дієприкметників, дієприслівників у верхньонадборжавських говірках. *Дослідження з мовознавства*. Київ: Вид-во АН УРСР, 1962. 175 с.
9. Пагиря І. Д. Із словотвору дієслова в говірках північно-західної Мукачівщини. Доповіді та повідомлення Ужгород. ун-ту. Серія філологічна. Вип. 3. Ужгород, 1958. С. 53–55.
10. Полюжин М.М. Типологія й аналіз концептів. *Іноземна філологія*. Т. 21. 2009. С. 80–90.
11. Полюжин М.М., Венжинович Н.Ф. Концепт як базова когнітивна сутність. *Мовні і концептуальні картини світу*. 2001. Вип. 5. С. 182–184.
12. Юсип-Якимович Ю.В. Онома-топоетика: семантична, фонетична, словотвірна структура та походність онома-топів. Монографія. Ужгород: Гражда, 2007. 272 с.
13. Юсип-Якимович Ю.В. Словотвірні відонома-топоетичні моделі дієслів на *з-ота-ти* та *з-оті-ти* в українських говірках Карпат. *Сучасні проблеми мовознавства та літературознавства*. Вип. 12.: Українська діалектна лексика як об'єкт словникарства та лінгвогеографії. До 100-річчя М.А. Грицака. Ужгород, 2008. С. 220–223.
14. Юсип-Якимович Ю.В. *Verba sonandi*: українсько-західнослов'янські лексичні паралелі. *Науковий вісник Ужгородського університету*. Серія філологія. 2010 № 24. С.42–49.
15. Barry T. *Acoustic Communication: Second Edition*. Westport, CT: Ablex Publishing, 2001. 431 p.
16. Bilfeldt H. H. *Onomatopoeica im Sörbischen und Deutschen*. *Zeitschrift für Slavistik*. 1982. № 3. S. 323–331.
17. Boranič D. *Onomatopejske riječi za životinje u slavenskim jezicima*. Rad Jugoslavenske Akademije Znanosti i Umjetnosti. CL XXVIII. Zagreb, 1909. S. 1–86.
18. Chaudron, N. H. S. *Onomatopoeia and Sound Symbolism. The Pragmatics of Non-Verbal Communication*. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company, 2019. С. 165–182.
19. Hildegard J. A. W. C. Westerkamp (Вестеркамп). *Soundwalking. The Soundscape Newsletter*, No. 12 (1989).
20. Hinka B. I. *Lexikologie der deutschen Sprache: Vorlesungen und Seminare* // Навчальний посібник для студентів-германістів. Тернопіль: Редакційно-видавничий відділ Тернопільського національного педагогічного університету імені В. Гнатюка, 2005. 220 с.
21. Yusup-Yakymovych Yu., Shovak O. System of Semantic Universals in the Sound Space Lexicon. *International Journal of Language and Linguistics* Volume 11, Issue 3, 2023, Pages: 71–77. URL: <http://www.sciencepg.com/journal/paperinfo?journalid=501&doi=10.11648/j.ijll.20231103.12>
22. Kopečný F. *Slavistický příspěvek k problému t.zv. elementární příbuznosti*. *Езикологедски изследвания в чест на академик Стефан Младенов*. София, 1957. С. 363–387.
23. Kořinek J. *Studie z oblasti onomatopoeje*. Praha, 1934. 296 p.
24. Langacker R.W. *Foundations of Cognitive Grammar. Vol. I: Theoretical Prerequisites*. Stanford, CA: Stanford University Press 1987. 540 с.
25. Langacker R.W. *Cognitive Grammar: A Basic Introduction*. New York: Oxford University Press. 2008. 572 с.
26. Lehr-Splawiński T. *Element prasłowiański w dzisiejszym słownictwie polskim* // *Rozprawy i szkice z dziejow kultury Słowian*. Warszawa, 1954.
27. Machek V. *Studie o tvoření vyrazů expresivních*. Praha, 1930. 156 s.
28. Schafer Raymond Murray. *The Tuning of the World*: New York. 1977. 301 s
29. *Słownik prasłowiański*. Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk, 1974. T. 1–4. 487 p.
30. Chaudron N. H. S. *Onomatopoeia and Sound Symbolism. The Pragmatics of Non-Verbal Communication*. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company, 2019. С. 165–182.
31. Meillet A. *Le slave commun*. URL: <https://archive.org/details/meillet-le-slave-commun-2nd-edition-1965/page/n1/mode/2up>

References

1. Voznyi T.M. (1963) *Vidvyhukovi y zvukonasliduvalni formy diiesliv na -aty (-a-t, -ka-t, -a-ts, -ka-ts) u skhidnoslovianskykh movakh* [Exclamatory and onomatopoeic forms of verbs ending in -агы (-а-ть, -ка-ть, -а-ц, -ка-ц) in East Slavic languages]. *Slavistychnyi zbirnyk*. Kyiv. S. 112–134 [in Ukrainian].

2. Etymologichnyi slovnyk ukraïnskoi movy u 7-y tomakh (1982–2012) [Etymological dictionary of the Ukrainian language in 7 volumes]. T. I–VI. Kyiv [in Ukrainian].
3. Karpilovska Ye.A. (1985) Slovtvirna i semantychna struktura zvukonasliduvalnykh diiesliv u suchasniï ukraïnskii movi [Word-formation and semantic structure of onomatopoeic verbs in the modern Ukrainian language]. *Ukraiïnske movoznavstvo*. Respublikanskyi mizhvidomchyi naukovyi zbirnyk. Kyiv: Vyscha shkola. Vyp. 13. S. 45–50 [in Ukrainian].
4. Laver V.I. (1966) Deiaki zauvazhennia do diiesliv z sufiksamy -k-, -ka u hovorakh Zakarpattia [Some remarks on verbs with suffixes -k-, -ka in the dialects of Transcarpathia]. *Tezy dopovidei do XX naukovoi konferentsii*. Uzhhorod. S. 84–86 [in Ukrainian].
5. Ladchenko M.M., Yusyp-Yakymovych Yu. V. (2010) Verba dicendi: nimetsko-slovianski leksychni paraleli [Verba dicendi: German-Slavic lexical parallels]. *Suchasni doslidzhennia z inozemnoi filolohii*. Vyp.8. Zbirnyk naukovykh prats. Uzhhorod. S.296–304 [in Ukrainian].
6. Ladchenko M.M., Yusyp-Yakymovych Yu.V. Sloviano-hermanski semantychni universalii v haluzi onomatopoeïtyky [Slavic-Germanic semantic universals in the field of onomatopoei]. *Studia slovakistica*. Vyp. 14. Uzhhorod, 2014. S. 92–103 [in Ukrainian].
7. Lukianiuk K.M. (1966) Priama sufiksatsiia diieslivnykh osnov u bukovynskykh hovorakh [Direct suffixation of verb stems in Bukovina dialects]. *Tezy dopovidei XXII naukovoi sesii Chernivetskoho derzhuniversitytetu*. Sektsiia filolohichnykh nauk. Chernivtsi. S. 6–9 [in Ukrainian].
8. Nimchuk V.V. (1962) Sufiksálne tvorennia diiesliv, diiepryketnykiv, diiepryslivnykiv u verkhnonadborzhavskykh hovirkakh [Suffix formation of verbs, participles, and adverbs in the Verhnenadborzhav dialects]. *Doslidzhennia z movoznavstva*. Kyiv: Vyd-vo AN URSSR. 175 s. [in Ukrainian]/
9. Pahyria I.D. (1958) Iz slovtvoru diieslova v hovirkakh pivnichno-zakhidnoi Mukachivshchyny [From the word formation of the verb in the dialects of the northwestern Mukachevo region]. *Dopovidi ta povidomlennia Uzhhorod. un-tu*. Serii filolohichna. Vyp. 3. Uzhhorod. S. 53–55 [in Ukrainian].
10. Poliuzhyn M.M. (2009) Typolohiia y analiz kontseptiv. [Typology and analysis of concepts]. *Inozemna filolohiia*.T.21. S. 80–90 [in Ukrainian].
11. Poliuzhyn M.M., Venzhynovych N.F. (2001) Kontsept yak bazova kohnitivna sutnist. [Concept as a basic cognitive entity]. *Movni i kontseptualni kartyny svitu*. Vyp. 5. S. 182–184 [in Ukrainian].
12. Yusyp-Yakymovych Yu.V. (2007) Onomatopoeïtyka: semantychna, fonetychna, slovtvirna struktura ta pokhidnist onomatopiv [Onomatopoeia: semantic, phonetic, word-formation structure and derivation of onomatopoeia]. *Monohrafiia*. Uzhhorod: Hrazhda. 272 s. [in Ukrainian].
13. Yusyp-Yakymovych Yu. V. (2008) Slovtvirni vidonomatopoeïtychni modeli diiesliv na z-ota-ty ta z-oti-ty v ukraïnskykh hovirkakh Karpat [Word-forming onomatopoeic models of verbs in z-ota-ty and z-oti-ty in the Ukrainian dialects of the Carpathians]. *Suchasni problemy movoznavstva ta literaturoznastva*. Vyp. 12.: Ukraïnska dialektna leksyka yak obiekt slovnykarstva ta linhvohoeohrafiï. Do 100-richchia M.A. Hrytsaka. Uzhhorod. S. 220–223 [in Ukrainian].
14. Yusyp-Yakymovych Yu. V. (2010) Verba sonandi: ukraïnsko-zakhidnoslovianski leksychni paraleli [Verba sonandi: Ukrainian-West Slavic lexical parallels]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu*. Serii filolohiia. Vyp. 24. S.42– 49 [in Ukrainian].
15. Barry T. (2001) *Acoustic Communication: Second Edition*. Westport, CT: Ablex Publishing. 431 p. [in English].
16. Bilfeldt H.H. (1982) Onomatopoeïtica im Sörbischen und Deutschen. *Zeitschrift für Slavistik*. № 3. S. 323–331 [in Deutsch].
17. Boranič D. (1909) Onomatopejske riječi za životinje u slavenskim jezicima. *Rad Jugoslavenske Akademije Znanosti i Umjetnosti*. CL XXVIII. Zagreb. S. 1–86 [in Croatian].
18. Chaudron N.H. S. (2019) Onomatopoeïcia and Sound Symbolism. *The Pragmatics of Non-Verbal Communication*. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company. S. 165–182 [in English].
19. Hildegard J. A. W. C. (1989) Westerkamp. *Soundwalking. The Soundscape Newsletter*, No. 12 [in English].
20. Hinka B.I. (2005) *Lexikologie der deutschen Sprache: Vorlesungen und Seminare // Navchalnyi posibnyk dlia studentiv-hermanistiv*. Ternopil: Redaktsiino-vydavnychi viddil Ternopilskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni V. Hnatiuka. 220 s. [in Deutsch].
21. Yusyp-Yakymovych Yu., Shovak O. (2023) System of Semantic Universals in the Sound Space Lexicon. *International Journal of Language and Linguistics*. Volume 11, Issue 3, Pages: 71–77. <http://www.sciencepg.com/journal/paperinfo?journalid=501&doi=10.11648/j.ijll.20231103.12> [in English].
22. Kopečňý F. (1957) Slavistický příspěvek k problému t.zv. elementární příbuznosti. *Ězиковедски изследвания в чест на академик Стефан Младенов*. София. S. 363–387 [in Czech].
23. Kořinek J. (1934) *Studie z oblasti onomatopoeie*. Praha. 296 p. [in Czech].
24. Langacker R.W. (1987) *Foundations of Cognitive Grammar*. Vol. I: Theoretical Prerequisites. Stanford, CA: Stanford University Press. 540 s. [in English].
25. Langacker R. W. (2008) *Cognitive Grammar: A Basic Introduction*. New York: Oxford University Press. 572 s. [in English].

26. Lehr-Splawiński T. (1954) Element prasłowiański w dzisiejszym słownictwie polskim // Rozpawy i szkice z dziejów kultury Słowian. Warszawa [in Polish].
27. Machek V. (1930) Studie o tvoření výrazů expresivních. Praha. 156 s. [in Czech].
28. Schafer Raymond Murray. (1977) The Tuning of the World: New York. 301 s. [in English].
29. Słownik prasłowiański (1974) Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk. T. 1–4. 487 p. [in Polish].
30. Chaudron N. H. S. (2019) Onomatopoeia and Sound Symbolism. The Pragmatics of Non-Verbal Communication. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company. C. 165–182 [in English].
31. Meillet A. Le slave commun. URL: <https://archive.org/details/meillet-le-slave-commun-2nd-edition-1965/page/n1/mode/2up> [in French].

COGNITIVE LINGUISTICS: CONCEPTUALIZATION AND CATEGORIZATION OF THE ACOUSTIC WORLD THROUGH *VERBA SONANDI*

Abstract. The study is situated at the intersection of cognitive linguistics, Slavistics, and semantics. Its relevance lies in combining a classic lexico-semantic study (*verba sonandi*) with a contemporary cognitive approach. The scope of collected data allows for working with significant material from Slavic and non-Slavic languages. The depth of analysis makes it possible to investigate not only the linguistic form but also mental mechanisms, sound concepts, cognitive metaphors, and ethnocultural perception of sound. The article examines: 1) the distribution of sounds in *verba sonandi* by source; 2) the type of sounds by acoustic characteristics; 3) the classification of concepts by semantic field; 4) word-formation models that are key for the cognitive differentiation of sounds; 5) metaphorical extensions of verb meanings; 6) evolution: *verba sonandi* in Indo-European languages constitute a common word-formation paradigmatics, originating in the Proto-Slavic era and rooted in the Proto-Indo-European era. The linguo-cognitive analysis of *verba sonandi* allows for the investigation of how the sound mental model of the world is formed. Verbs serve as a means for conceptualizing sound as a phenomenon that constitutes a cognitive category structured by consciousness. From the perspective of cognitive linguistics, the categorization of sound occurs through the fixation and integration of components of the semantic basis of onomatopoeia into the verb structure. All lexical variety of *verba sonandi* in Slavic languages is formed by acoustic, motor, corporeal, and emotional components. The acoustic component is basic, resulting from the reproduction of sounds and noises of the surrounding world by phonetic means of language. The key depth of Slavic categorization of the acoustic world lies in the systematic nature of word-formation models (especially suffixation), which reflect the temporal and intensive characteristics of sound: Duration/Iterativity: The suffix *-ka-* cognitively denotes a series of short sounds.

Singleness/Momentaneousness: The suffix *-nu-* denotes an instantaneous, completed action. Processuality: The suffixes *-iti*, *-ati* denote a prolonged, background process. Intensity and emotionality are reflected by reduplication.

Keywords: acoustic world, linguo-cognitology, linguo-cognitive analysis, *verba sonandi*, word-formation models, evolution, Slavic languages.

© Юсип-Якимович Ю., 2025 р.

Дата першого надходження рукопису до видання: 25.10.2025

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 20.11.2025

Дата публікації: 30.12.2025

Юлія Юсип-Якимович – кандидат філологічних наук, доцент кафедри словацької філології Ужгородського національного університету, Ужгород, Україна; e-mail: jusypju@gmail.com; <https://orcid.org/0000-0002-0887-3151>

Yulia Yusyp-Yakymovych – Candidate of Philology, Associate Professor of the Ukrainian Language Department, Uzhhorod National University, Uzhhorod, Ukraine; e-mail: jusypju@gmail.com; <https://orcid.org/0000-0002-0887-3151>